

متون فقه ۲

(فقه خانواده)

• سابق با سر فصل جدید رشته حقوق در دوره کارشناسی

نویسنده:

دکتر محمد علی معیر محمدی

پژوهشگر و مدرس دانشگاه

سرشناسه	معیر محمدی، محمدعلی، ۱۳۶۸-
عنوان و نام پدیدآور	متون فقه ۲ (فقه خانواده) مطابق با سرفصل جدید رشته حقوق در دوره کارشناسی / مؤلف محمدعلی معیر محمدی
مشخصات نشر	تهران، کتاب آوا، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	۳۰۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۶۵-۰ : شابک دوره، ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۶۴-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	حقوق خانواده (فقه) / Domestic relations (Islamic law)
موضوع	فقه جمعری- قرن ۸ق. / Islamic law, Jaafari- ۱۴ th century
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۷ ۷۴۷/۱۸۹ BP
رده‌بندی دیویی	۲۹۰ ۲۶۰
شماره کتابشناسی ملی	۸۰۰۰۰۷۰

متون فقه ۲ (فقه خانواده)

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	دکتر محمدعلی معیر محمدی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۲۷۰۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۶۵-۰
شابک دوره:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۶۴-۳

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، لاک ۴، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۶۴۵ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۱۳۰

www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com

نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه)، نبش کوچه فرمانداری
شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۲۳.....	مقدمه
کتاب النکاح	
۳۱.....	۱- حکم النکاح:
۳۲.....	لغات مهم:
۳۲.....	حکم نکاح:
۳۲.....	فضیلت ازدواج:
۳۳.....	انتخاب همسر:
۳۳.....	نگاه به چهره زنی که از او خواستگاری میشود:
۳۳.....	موانع ازدواج:
۳۴.....	مسائل:
۳۴.....	فضیلت ازدواج و احکام انتخاب همسر
۳۵.....	احکام نگاه
۳۹.....	۲- صیغه العقد:
۴۰.....	لغات مهم:
۴۰.....	ماهیت عقد نکاح:
۴۰.....	انحصار الفاظ ایجاب عقد نکاح:
۴۰.....	الفاظ قبول عقد نکاح:
۴۰.....	قدرت بر اجرای عقد نکاح به زبان عربی:
۴۱.....	عقد نکاح شخص لال:
۴۱.....	کمال عاقد:

- ۴۱.....حضور شاهد و ولی در نکاح: ۴۱
- ۴۱.....تعیین زوج و زوجه: ۴۱
- ۴۱.....مسائل: ۴۱
- ۴۶.....۳- اولیاء العقد: ۴۶
- ۴۶.....لغات مهم: ۴۶
- ۴۶.....اولیاء عقد نکاح: ۴۶
- ۴۷.....ولایت خاص پدر و جد پدری: ۴۷
- ۴۷.....وایت عام وصی و حاکم: ۴۷
- ۴۸.....مسائل: ۴۸
- ۵۱.....۴- اشراط الخيار فی الصداق و العقد: ۵۱
- ۵۱.....لغات مهم: ۵۱
- ۵۱.....شرط خيار مهر: ۵۱
- ۵۱.....شرط خيار عقد: ۵۱
- ۵۲.....مسائل: ۵۲
- ۵۳.....۵- التوكيل فی العقد: ۵۳
- ۵۳.....وکالت در عقد نکاح: ۵۳
- ۵۴.....صور وکالت به زن به وکیل: ۵۴
- ۵۵.....مسائل: ۵۵
- ۵۶.....۶- لزوم رعاية المصلحة: ۵۶
- ۵۶.....لغات مهم: ۵۶
- ۵۸.....۷- نکاح الفضولی: ۵۸
- ۵۸.....لغات مهم: ۵۸
- ۵۸.....نکاح فضولی: ۵۸
- ۵۹.....مسائل: ۵۹
- ۶۳.....۸- تزويج الأبوان: ۶۳
- ۶۳.....لغات مهم: ۶۳
- ۶۳.....تزويج پدر و جد پدری: ۶۳
- ۶۵.....۹- تزويج الأخوان: ۶۵
- ۶۵.....لغات مهم: ۶۵

۶۵	تزوید برادران:
۶۶	۱۰- ولایۃ الأم:
۶۶	لغات مهم:
۶۶	ولایت مادر در نکاح:
۶۷	مسائل:
۷۰	۱۱- محرمات:
۷۰	اسباب حرمت:
۷۰	۱. حرمت ناشی از نسب:
۷۱	لغات مهم:
۷۱	محرمات نسبی:
۷۲	ضابطه‌ی کل محاربه نسبی:
۷۲	مسائل:
۷۴	۲. بالرضاع:
۷۴	لغات مهم:
۷۴	حرمت ناشی از شیرخوارگی:
۷۵	شروط الرضاع:
۷۵	لغات مهم:
۷۶	شروط تحقق محرمیت رضاعی:
۷۷	مسائل:
۸۲	احکام الرضاع:
۸۲	لغات مهم:
۸۲	ازدواج پدر شیرخوار با اولاد صاحب شیر:
۸۲	ازدواج خواهران و برادران نسبی شیرخوار:
۸۳	رضاع پس از عقد:
۸۳	مسائل:
۸۷	۳. بالمصاهره:
۸۸	لغات مهم:
۸۸	تعریف مصاهره:
۸۸	مواردی که در مصاهره باعث حرمت میگردند عبارتند از:

- ۸۹..... جمع میان عمه و خاله: مسائل: ۹۰.....
- ۸۹..... جمع میان مادر و دختر، دو خواهر در یک مجلس و جمع میان پنج زن در یک مجلس: مسائل: ۹۰.....
- ۹۳..... ۴. بالشبهه و الزنا: لغات مهم: ۹۴.....
- ۹۴..... حکم نزدیکی به شبهه و زنا: مسائل: ۹۴.....
- ۹۴..... ۵. بالعقد علی المعتدة: لغات مهم: ۹۵.....
- ۹۵..... حرمت ناشی از تکاح با زنی که در عده است: مسائل: ۹۵.....
- ۹۷..... ۶. بالزنا بذات و ن: حرمت ناشی از نایاب زن شوهردار: ۹۷.....
- ۹۸..... مسائل: ۹۸.....
- ۹۸..... ۷. باللواط: لغات مهم: ۹۹.....
- ۹۹..... حرمت به واسطه لواط: مسائل: ۹۹.....
- ۱۰۰..... ۸. بالإحرام: لغات مهم: ۱۰۰.....
- ۱۰۰..... حرمت به واسطه احرام: مسائل: ۱۰۰.....
- ۱۰۱..... ۹. باستیفاء العدد: لغات مهم: ۱۰۱.....
- ۱۰۲..... حرمت ناشی از رد شدن تعداد حد تصاب در ازدواج دائم: مسائل: ۱۰۲.....
- ۱۰۲..... ۱۰. بالطلاق ثلاثاً و تسعاً: لغات مهم: ۱۰۲.....
- ۱۰۳..... حرمت به واسطه سه و نه طلاق: مسائل: ۱۰۳.....

۱۰۳	۱۱. ملاعنة:
۱۰۴	لغات مهم:
۱۰۴	حرمت به واسطه لعان:
۱۰۴	مسائل:
۱۰۵	۱۲. بالكفر والإرتداد:
۱۰۵	لغات مهم:
۱۰۶	تعريف اصطلاحات فقهی:
۱۰۶	كافر:
۱۰۶	انواع كافر فقهی:
۱۰۶	كافر كتابی و كافر غير كتابی:
۱۰۷	مرتد:
۱۰۷	اقسام مرتد:
۱۰۷	اقوال فقها در نكاح با زن «افر»:
۱۰۸	ارتداد قبل از دخول:
۱۰۸	ارتداد بعد از دخول:
۱۰۸	۱۳. بالإسلام الزوجه:
۱۰۸	لغات مهم:
۱۰۹	حرمت به واسطه مسلمان شدن زوجه:
۱۰۹	مسائل:
۱۱۲	۱۲- كفائت:
۱۱۳	لغات مهم:
۱۱۳	همتایی زوج و زوجه:
۱۱۳	نكاح زن مسلمان با غير مسلمان:
۱۱۳	نكاح زن شيعه دوازده امامی با غير شيعه:
۱۱۴	مسائل:
۱۱۵	۱۳- الخطبة:
۱۱۶	لغات مهم:
۱۱۶	خواستگاری:
۱۱۶	خواستگاری از زنی كه پیشنهاد ازدواج دیگری را پذيرفته:

- ۱۱۷..... ۱۴- نکاح شغار:
- ۱۱۷..... لغت مهم:
- ۱۱۷..... نکاح شغار:
- ۱۱۷..... مسائل:
- ۱۱۹..... نکاح المتعه:
- ۱۱۹..... ۱۵- مشروعیت المتعه:
- ۱۱۹..... لغات مهم:
- ۱۲۰..... شروعبت نکاح منقطع (متعه):
- ۱۲۱..... ۱۶- شروط و احکامها:
- ۱۲۲..... لغات مهم:
- ۱۲۲..... شروط احکام:
- ۱۲۳..... نتیجه عدم کبریت در متعه:
- ۱۲۳..... مسائل:
- ۱۲۶..... ۱۷- حکم فساد العقد:
- ۱۲۶..... لغات مهم:
- ۱۲۶..... حکم متعه در صورت فساد:
- ۱۲۷..... ۱۸- انقضاء المتعه:
- ۱۲۷..... لغات مهم:
- ۱۲۷..... انحلال متعه:
- ۱۲۸..... مسائل:
- ۱۲۹..... ۱۹- التوارث فی المتعه:
- ۱۲۹..... لغت مهم:
- ۱۲۹..... توارث در نکاح منقطع:
- ۱۳۰..... مسائل:
- ۱۳۱..... ۲۰- الظهار فی المتعه:
- ۱۳۱..... لغات مهم:
- ۱۳۱..... ظهار در متعه:
- ۱۳۲..... ۲۱- العدة فی المتعه:
- ۱۳۲..... لغات مهم:

۱۳۲	عده در نکاح منقطع:
۱۳۳	مسائل:
۱۳۴	المهر:
۱۳۴	۲۲- موضوع المهر و تقدیره:
۱۳۴	لغات مهم:
۱۳۴	تعیین مهر:
۱۳۵	مقدار مهر:
۱۳۶	۲۳- تعیین المهر:
۱۳۶	لغات مهم:
۱۳۶	معلوم بودن مهر:
۱۳۷	مسائل:
۱۳۸	۲۴- تفویض بضع:
۱۳۸	لغات مهم:
۱۳۹	نکاح دائم بدون ذکر مهر:
۱۳۹	تعریف مهر یا صداق:
۱۳۹	اقسام مهر:
۱۳۹	مهر المسمی:
۱۳۹	مهر المثل:
۱۳۹	زمان تعلق مهر المثل:
۱۴۰	مهر المتعه:
۱۴۰	مهر السنه:
۱۴۰	توافق زوجین بر مهریه پس از عقد:
۱۴۰	فوت احدی از زوجین پس از تفویض البضع:
۱۴۰	مسائل:
۱۴۳	۲۵- تفویض المهر:
۱۴۳	لغات مهم:
۱۴۳	واگذار نمودن تعیین مهر به احدی از زوجین:
۱۴۴	فرض واگذاری تعیین مهر به زوج:
۱۴۴	فرض واگذاری تعیین مهر به زوجه:

- ۱۴۴ تفویض المهر توسط شخص ثالث:
- ۱۴۴ فوت تعیین کننده مهر:
- ۱۴۵ مسائل:
- ۱۴۶ ۲۶- استقرار المهر:
- ۱۴۶ لغات مهم:
- ۱۴۶ مستقر شدن مهر:
- ۱۴۷ مسائل:
- ۱۴۸ ۲۷- الرجوع الی نصف المهر:
- ۱۴۸ لغات مهم:
- ۱۴۸ پس گرفتن نصف مهر بعد از طلاق:
- ۱۴۹ فرض قرار گرفتن تعلیم حرفه برای مهر:
- ۱۴۹ مسائل:
- ۱۵۰ ۲۸- الاشتراط فی العقد:
- ۱۵۰ لغات مهم:
- ۱۵۰ شروط ضمن عقد نکاح:
- ۱۵۱ مثال برای شرط فاسد در عقد نکاح:
- ۱۵۱ مثال برای شروط ضمن عقد صحیح:
- ۱۵۲ مسائل:
- ۱۵۳ ۲۹- حق الامتناع الزوجه:
- ۱۵۳ لغات مهم:
- ۱۵۳ حق حبس زوجه:
- ۱۵۴ حق حبس طرفین:
- ۱۵۵ العیوب و التدلیس:
- ۱۵۷ ۳۰- عیوب الرجل:
- ۱۵۷ لغات مهم:
- ۱۵۸ عیوب مرد که موجب فسخ نکاح است:
- ۱۵۸ دلیل عدم فسخ به واسطه بروز عیوب پس از عقد:
- ۱۵۸ اصطلاحات فسخ:
- ۱۶۰ ۳۱- عیوب المرأة:

۱۶۰	لغات مهم:
۱۶۰	عیوب زن که موجب فسخ نکاح است:
۱۶۲	۳۲- احکام العیوب:
۱۶۲	لغات مهم:
۱۶۲	فوری بودن خیار عیب:
۱۶۳	دعوی فسخ:
۱۶۳	مهریه زوجه در فسخ:
۱۶۳	مسائل:
۱۶۴	۳۳- التدلیس:
۱۶۴	لغت مهم:
۱۶۴	تعریف تدلیس:
۱۶۴	مراجعه به تدلیس کنند:
۱۶۵	مسائل:
۱۶۷	۳۴- خیار تخلف شرط الوصف:
۱۶۷	لغات مهم:
۱۶۷	خیار فسخ در صورت تخلف شرط:
۱۶۷	مسائل:
۱۶۹	۳۵- القَسَم:
۱۶۹	لغات مهم:
۱۷۰	تعریف حق قَسَم:
۱۷۰	مقدار حق قَسَم:
۱۷۰	زمان حق قَسَم:
۱۷۰	مسائل:
۱۷۳	۳۶- النشوز:
۱۷۳	لغات مهم:
۱۷۴	تعریف نشوز:
۱۷۴	نشانه‌های نشوز زوجه:
۱۷۴	مراحل برخورد مرد در ناشزه شدن زن:
۱۷۴	مراحل برخورد زن در نشوز مرد:

۱۷۵	۳۷- الشقاق والتحکیم:
۱۷۵	لغات مهم:
۱۷۵	تعریف شقاق:
۱۷۶	تعیین داور توسط حاکم:
۱۷۶	نحوه انتخاب داور:
۱۷۶	شرایط داورها:
۱۷۶	مسائل:
۱۷۹	احکام حقوق الأولاد:
۱۷۹	۳۸- تعدد نقرش:
۱۸۰	لغات مهم:
۱۸۰	قاعده نقرش:
۱۸۰	فرض نقرش با نقرش سر بردار:
۱۸۱	اختلاف زوجین در وقوع دخول و یا تولد جنین:
۱۸۱	اختلاف در مدت حمل:
۱۸۱	فرزند ناشی از متعه:
۱۸۱	نفی ولد به جهت عزل:
۱۸۲	طفل متولد از وطی به شبهه:
۱۸۲	مسائل:
۱۸۴	۳۹- الحضانه:
۱۸۴	لغات مهم:
۱۸۵	تعریف حضانت:
۱۸۵	تقسیم بندی حق حضانت زوجین:
۱۸۵	اولویت حق حضانت مادر نسبت به وصی:
۱۸۵	رعایت مصلحت طفل در اعطاء حق حضانت:
۱۸۶	حق و تکلیف حضانت طفل برای والدین:
۱۸۶	حضانت طفل در صورت نبود والدین و جد پدری:
۱۸۶	التفقات:
۱۸۶	لغات مهم:
۱۸۷	آنچه باعث وجوب پرداخت نفقه می‌گردد:

۱۸۷	اولویت وجوب پرداخت نفقه:
۱۸۸	۴۰- الزوجیه:
۱۸۸	لغات مهم:
۱۸۸	نفقه زوجه:
۱۸۹	نفقه زن نابالغ و ناشزه:
۱۸۹	میزان نفقه:
۱۸۹	مسائل:
۱۹۵	۴۱- القرابة:
۱۹۶	لغات مهم:
۱۹۶	نفقه والدین:
۱۹۶	شرط اتفاق با والدین:
۱۹۷	مشغولیت در زوج و رد نفقه زوجه:
۱۹۷	مراتب پرداخت نفقه اوتاد:
۱۹۷	اجبار حاکم در پرداخت نفقه:
۱۹۷	مسائل:
۲۰۲	۴۲- الملك:
۲۰۲	لغات مهم:
۲۰۲	نفقه چهارپا:
۲۰۳	نفقه زمین و اشیاء:
۲۰۳	مسائل:

کتاب الطلاق

۲۰۶	التعريف والأركان الطلاق:
۲۰۶	لغات مهم:
۲۰۶	مقدمه:
۲۰۷	تعريف طلاق:
۲۰۷	ارکان طلاق:
۲۰۸	۱- الصیغه و شرائطها:
۲۰۹	لغات مهم:

- ۲۰۹..... صیغه طلاق:
- ۲۱۰..... طلاق شخص لال:
- ۲۱۰..... طلاق با کتابت:
- ۲۱۰..... طلاق مخیر:
- ۲۱۱..... طلاق معلّق:
- ۲۱۱..... سه طلاق در یک مجلس:
- ۲۱۲..... مسائل:
- ۲۱۴..... ۲- شرط المطلق:
- ۲۱۴..... لغات مهم:
- ۲۱۵..... شرایط طلاق دهنده:
- ۲۱۵..... تعریف ذراه:
- ۲۱۶..... مسائل:
- ۲۱۸..... ۳- التوكيل في الطلاق:
- ۲۱۸..... لغات مهم:
- ۲۱۸..... اعطاء حق طلاق به زن (والت في طلاق)
- ۲۱۹..... مسائل:
- ۲۲۰..... ۴- شروط المطلقة:
- ۲۲۰..... لغات مهم:
- ۲۲۱..... شرائط مطلقه:
- ۲۲۲..... مسائل:
- ۲۲۳..... اقسام طلاق
- ۲۲۴..... شرح و تبیین اقسام طلاق:
- ۲۲۵..... ۵- الطلاق المحترّم (البدعی):
- ۲۲۵..... لغات مهم:
- ۲۲۵..... طلاق نامشروع و حرام: (بدعی) {چهار مورد است}
- ۲۲۷..... ۶- الطلاق السنّي (بالمعنى الاعم):
- ۲۲۸..... لغات مهم:
- ۲۲۸..... اقسام طلاق سنّی به معنای اعم:
- ۲۲۸..... ۱) طلاق بائن:

۲۲۸	۲) طلاق رجعی:
۲۲۹	۳) طلاق عدی:
۲۲۹	طلاق سنی به معنای خاص:
۲۲۹	جمع‌بندی اقسام طلاق:
۲۲۹	سنی بالمعنی الأعم:
۲۲۹	تقسیم‌بندی شهید اول (رضوان الله علیه):
۲۲۹	تقسیم‌بندی شهید ثانی (رضوان الله علیه):
۲۳۰	سنی: "معنی الأخص":
۲۳۱	۷- طلاق ال مل:
۲۳۱	لغات مهم:
۲۳۱	طلاق زن حامل:
۲۳۲	۸- طلاق المريض:
۲۳۲	لغات مهم:
۲۳۲	طلاق دادن در حال بیمار:
۲۳۲	دلیل:
۲۳۲	ارث در عده طلاق:
۲۳۳	مسائل:
۲۳۴	۹- الرجعة:
۲۳۴	لغات مهم:
۲۳۴	رجوع:
۲۳۴	مسائل:
۲۳۷	۱۰- العدة:
۲۳۷	لغات مهم:
۲۳۸	تعریف عده:
۲۳۸	عده زن غیر مدخوله:
۲۳۸	عده زوجه دائم مدخوله:
۲۳۸	عده زن باردار:
۲۳۹	حداد:
۲۳۹	جمع‌بندی عده:

- ۲۳۹ ۱. نکاح دائم:
- ۲۳۹ ۲. نکاح منقطع:
- ۲۳۹ مسائل:
- ۲۳۹ عده فراق، طلاق باشد یا غیر آن
- ۲۴۴ عده وطی شبهه
- ۲۴۷ ۱۱- طلاق المفقود:
- ۲۴۷ لغات مهم:
- ۲۴۸ طلاق غائب مفقود الأثر:
- ۲۴۸ ا شدن غائب مفقود الأثر در زمان عده و پس از آن:
- ۲۴۸ مسائل:
- ۲۵۳ ۱۲- احکام الطلاق:
- ۲۵۳ لغات مهم:
- ۲۵۴ احکام طلاق:
- ۲۵۵ مسائل:

طلاق - طلاق

- ۲۵۸ ۱- الخلع:
- ۲۵۸ لغات مهم:
- ۲۵۹ تعریف طلاق خلع:
- ۲۵۹ صیغه ی خلع:
- ۲۵۹ خلع فسخ است یا طلاق:
- ۲۶۰ ۲- الفدیة و احکامها:
- ۲۶۰ لغات مهم:
- ۲۶۱ عوض و احکام آن:
- ۲۶۱ نحوه دادن عوض در خلع:
- ۲۶۲ صحت بذل از طرف اجنبی:
- ۲۶۳ ۳- شرائط الخلع و احکامها:
- ۲۶۳ لغات مهم:
- ۲۶۴ شرط اصلی طلاق خلع:

۲۶۴	اجبار زوجه به پرداخت عوض:
۲۶۴	بائن بودن طلاق خلع تا قبل از رجوع زن به عوض:
۲۶۵	۴- مباراة:
۲۶۵	لغات مهم:
۲۶۶	طلاق مبارات:
۲۶۶	مسائل:

کتاب الطهار

۲۷۲	لغات مهم:
۲۷۲	تعریف بهار:
۲۷۳	حکم طهار:
۲۷۳	صیغه طهار:
۲۷۳	طهار منجز و مقدر:
۲۷۳	قرار دادن مدت در طهار:
۲۷۴	۱- شروطه:
۲۷۴	لغات مهم:
۲۷۵	۲- احکام الطهار:
۲۷۵	لغات مهم:
۲۷۶	وجوب كفارة بعد از رجوع از طهار:
۲۷۶	طلاق دادن زنی كه طهار کرده است:
۲۷۶	مسائل:

کتاب الايلاء

۲۸۰	لغت مهم:
۲۸۰	تعريف ايلاء:
۲۸۱	۱- صیغه و شرائطه:
۲۸۱	لغات مهم:
۲۸۲	صیغه و شرائط ايلاء:
۲۸۲	عدم تعليق ايلاء بر صفت و شرط:
۲۸۳	۲- احکام الايلاء:

- ۲۸۴ لغات مهم:
- ۲۸۴ طرح دعوی زوجه بعد از ایلاء:
- ۲۸۴ کفاره ایلاء کننده:
- ۲۸۴ مهلت ایلاء:
- ۲۸۴ مسائل:

فصل لَعَان

- ۲۸۸ لغت مهم:
- ۲۸۸ ریف، لعان:
- ۲۸۹ ۱- اسباب اللعان:
- ۲۹۰ لغات مهم:
- ۲۹۰ اسباب لعان:
- ۲۹۲ ۲- شروط الملاعنه:
- ۲۹۲ لغات مهم:
- ۲۹۲ شرایط زنی که لعان می‌شود:
- ۲۹۳ مدخوله بودن زن دائمی یا موقت در لعان:
- ۲۹۴ ۳- کیفیت اللعان:
- ۲۹۵ لغات مهم:
- ۲۹۵ کیفیت لعان:
- ۲۹۷ ۴- احکام اللعان:
- ۲۹۸ لغات مهم:
- ۲۹۸ لعان یکطرفه از جانب مرد:
- ۲۹۸ احکام لعان:
- ۲۹۹ حکم فرزند پس از رجوع از لعان:
- ۲۹۹ نسبت زنا با مرد معین:
- ۲۹۹ مرگ زن پیش از لعان:
- ۳۰۰ شهادت مرد بر زنا زوجه خود:
- ۳۰۰ مسائل:

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست

منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست

مقدمه

خانواده به عنوان اولین نظام اجتماعی که انسان در آن رشد و نمو می‌نماید، مهمترین نظام در میان اجتماعات مختلف شناخته می‌شود. چه آنکه تمام روحیات و اخلاقیات انسان در خانواده شکل می‌گیرد و کامل می‌شود. در این میان توجه حقوقی به نظام خانواده باعث می‌شود تا نیازمندی به سایر نظامات حقوقی از جمله حقوق کیفری کمتر به دیده بیاید.

به این توضیح که، زمانی که بتوانیم از دای شکل‌گیری خانواده به آن از دید حقوقی بنگریم و بنیان آن را نظم بخشیم به تبع اولاً، ایجاد خانواده به نوبه خود یک امتیاز مستقل فرض می‌گردد که در مقابل تئوری دوری به وجود آمدن خانواده و تنهایی فرد، تفکیک حاصل می‌گردد. مضافاً بر اینکه زوجین با ایجاد یک رابطه نظامند حقوقی به راتب رشد و تکامل خود و جامعه کمک می‌کنند. در واقع با ایجاد خانواده زن و مرد به عنوان عضوی از نظام اجتماعی اولین گام خود را در مسئولیت‌پذیری و حق‌مداری برمی‌دارند. به عبارت دیگر ایجاد خانواده سر‌منشاء اجتماعی شدن و نظم اجتماعی می‌گردد. ثانیاً، با شکل‌گیری و استحکام نهاد خانواده، کسانی که کودکی در آن متولد می‌گردد در یک محیط نظم داده شده توسط سیستم حقوقی رشد می‌کنند و صحیحی خواهد داشت که متعاقباً نه تنها او بعد از بلوغ و ورود به عرصه‌های مختلف جامعه در یکب ضد هنجارهای حقوقی و بزه نمی‌گردد بلکه باعث رشد و تعالی جامعه نیز می‌شود.

همین امر مهم باعث شده است تا نظام حقوقی اسلام در پرتو فقه پویای جعفری به خانواده به عنوان مهمترین بخش از نظام اجتماعی بشر اهمیت بسزایی دهد. تا جایی که می‌توان تحدی نمود که این قسم از فقه امامیه که ما امروز آن را فقه خانواده می‌نامیم در تمامی نظامات حقوقی دنیا بی‌بدیل است و نمی‌توان برای آن همتایی متصور شد. چه آنکه وقتی منبع قانونگذاری در یک نظام حقوقی متصل به وحی باشد دیگر اشکالی در موازین آن ایجاد نمی‌گردد.

در این میان شبهات و اشکالاتی که ظاهراً توسط حقوق دانان و به ظاهر روشنفکران غربی و غیر غربی به موازین حقوق خانواده و حقوق زن در اسلام مطرح می شود غالباً ناشی از دو امر است: یا از سر بی اطلاعی دقیق از حقوق، احکام و تکالیف مطرح شده در فقه خانواده اسلام و یا از سر عناد و دشمنی که با اسلام دارند.

به هر روی، اگر چنانچه مشکل ناشی از مورد اول باشد با کمی تأمل و دقت بیشتر قابل حل است، ولیکن کسی که خود را به خواب می زند و در جهل مرکب می باشد، بیدار کردن او کاری بس دشوار است. که خداوند متعال نیز در این مورد دستور به جدال احسن می دهد.^۱

لذا رد اشکالات و شبهات از افرادی که شامل قسم دوم می گردند در این مجال نمی گنجد، ولیکن در مورد قسم اول، در «کتاب نظریه حق و کاربرد آن در حقوق خانواده» مبسوطاً توضیح داده ام که، دو راه حل مهم باید مطرح کرد: اولاً، معرفی مبناء و نظام منسجم حق در فقه امامیه و متعاقباً تبیین حق در حقوق خانواده، ثانیاً، شناخت دقیق و صحیح مبانی، حقوق، تکالیف و احکام در ابواب مختلف حقوق خانواده. به آنکه گاهی در اثر عدم شناخت دقیق این حقوق و احکام است که در اذهان شبهه به وجود می آید.

بنابراین، اگر چنانچه حقوق خانواده در اسلام، بالاینس در فقه امامیه را با این دید بنگریم که یک نظام به هم پیوسته و منسجم می باشد و تمامی حقوق، احکام و تکالیف آن با یکدیگر مرتبط است. به نظر دیگر ایجاد شبهه در اذهان کمتر رخ می نماید.

به این توضیح که باید تمام احکام، حقوق و تکالیف مطرح شده در مورد خانواده را به یک باره در کنار هم دید. نه آنکه هر یک را به صورت جزیره ای و جدا از هم در نظر گرفت و در نهایت قضاوت نمود. به عنوان مثال: زمانی که حقوق مالی زوجین را بررسی می کنیم به این نکته دست پیدا می نماییم که شارع اقدس هیچگونه مسئولیت مالی برای زن در نظام خانواده پیش بینی نکرده و او را بری از پرداخت مال نموده است و حال آنکه در مقابل، تمامی مسئولیت های مالی در خانواده متوجه مرد است. از طرفی حق ریاست بر خانواده را نیز به مرد اعطاء نموده است. در حالی که همانطور که گفته شد، حق در کنار تکلیف و حکم است که معنا پیدا می کند. یعنی این حق در پی

۱- اشاره به آیه کریمه: «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْخَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ» (سوره مبارکه نحل، آیه شریفه ۱۲۵)

خود، تکالیفی را نیز برای مرد می‌آورد و آن تکلیف عبارت است از، پیشبرد خانواده به سوی خانواده متکامل و حفظ انسجام خانواده در کنار رشد و نمو فرزندان برای بالندگی جامعه اسلامی. در تبیین مفهوم خانواده باید گفت: تعریف مشخصی از خانواده نزد فقها و حقوقدانان ارائه نشده است. تعاریفی هم که بیان شده بعضاً متفاوت است. لذا جهت تعریف خانواده باید ابتدا از مباحث مطرح شده در باب نکاح و طلاق بین فقها و سپس به قوانین موضوعه مراجعه نمود. به همین منظور می‌توان خانواده در فقه اسلامی و بالاخص فقه امامیه را اینگونه تعریف نمود: «گروهی متشکل از دو فرد و یا افراد انسانی است که با یکدیگر رابطه سببی و نسبی دارند و این روابط سببی و نسبی برای آن، ایجاد تکالیف، حقوق و احکامی می‌نماید که تمام آنها ذیل نظریه حق معنی می‌گردد. هدف اصلی در خانواده در اسلام رسیدن به تکامل در ذیل توحید می‌باشد» در واقع این تعریفی که ما ارائه نمودیم هم دیر دارنده خانواده به معنای خاص و هم در بر دارنده خانواده به معنای عام آن است.^۱

به هر روی، بررسی فقهی مسائل مربوط به خانواده بالاخص در حوزه نکاح و طلاق، از جهاتی برای دانشجویان محترم رشته حقوق بسیار مفید و فایده است:

اولاً، قوه تحلیل حقوقی آنان را در برخورد با قوانین مطرح شده در حوزه خانواده به مقدار زیادی افزایش می‌دهد و آنان را متمایز می‌سازد. چه آنکه راضح و مبهرهن است، قوانین مدنی ایران خصوصاً در حوزه خانواده کاملاً مبتنی و منطبق با فقه معتبر می‌باشد. لذا دانشجویان حقوق با مطالعه متون فقه، در مقام عمل در محاکم از قوه تحلیل و تطبیق بهره‌مند می‌گردند و احقاق حق برای آنان ساده‌تر خواهد بود. ثانیاً، آشنایی با متون فقه و محتوای آن باعث می‌شود تا در مقام تئوری نیز فائق به عمل آیند و مطالب مربوط به حقوق خانواده را با علم و ژرفای بیشتری مورد مذاقه قرار دهند. این موضوع در آزمون‌های مختلف حقوقی از جمله مقاطع تحصیلات تکمیلی، آزمون‌های کارشناسان نفقه، قضاوت و وکالت به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم باعث موفقیت هر چه بیشتر خواهد بود. مضافاً بر اینکه در مقاطع تحصیلات تکمیلی در مقام تولید پایان‌نامه‌های فقهی و حقوقی این امر کمک شایانی را خواهد نمود.

^۱ توضیح اینکه برخی از حقوقدانان در تعریف خانواده معتقدند خانواده به معنای خاص عبارت است از زن و شوهر و فرزندان و خانواده به معنای عام عبارت است از اقربا، سببی و نسبی. ایشان به درستی معنای اول از خانواده را در عصر حاضر دارای اهمیت بیشتری می‌دانند. ولیکن در نظام حقوقی اسلام نمی‌توان گفت: خانواده به معنای خاص اهم از خانواده به معنای عام آن است. بلکه باید گفت نظام خانواده در اسلام به معنای اعم آن اهم می‌باشد. (برای دیدن تقسیم نظام خانواده به خاص و عام مراجعه کنید به، صفائی، امامی، مختصر حقوق خانواده، ص ۱۴)

در این میان، با عنایت به برنامه درسی رشته حقوق در مقطع کارشناسی و قرار گرفتن درس متون فقه ۲ با عنوان «فقه خانواده» در میان واحدهای درسی، نگارنده را بر آن داشت تا با توجه به این مهم که منابع اصلی این واحد درسی به زبان عربی می‌باشد و یادگیری این زبان به نحو مناسبی توسط دانشجویان محترم صورت پذیرفته است و آنان در این مهم محل اشکال‌اند، جهت متبّع این درس، نوشتار پیش رو تألیف گردد تا مفید به فایده افتد إن شاء الله. در این میان دو کتاب با عناوین «نظریه حق و کاربرد آن در حقوق خانواده» و «حق طلاق زوجیه با توجه به طلاق واجب» جهت مباحث تکمیلی و پیشرفته فقه و حقوق خانواده توسط نگارنده این سطور تألیف شده است که جهت تکمیل مباحث فقه خانواده در مقاطع دکتری تخصصی قابل استفاده پژوهشگران محترم می‌باشد.

در آخر از خداوند متعال شملت دارم تا مضافاً بر توفیق تعلیم و تعلّم علم شریف فقه ما را در زمره عاملین به این حقوق و احکام رانی قرار دهد. امید آن دارم تا این جهد هر چند ناچیز مورد قبول وجود مقدس حضرت بقیة الله الاعظم (روحی و الارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء) قرار گیرد و نوشته ای برای قبر و قیامت این حقیر باشد.

رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

۱۵ ذی الحجة الحرام ۱۴۳۹ مصادف ۲۶ شهریور ۱۳۹۷

الاحقر محمدعلی معین‌محد